

TEKST 155: Pave Urban d. 2. opfordrer til at hjælpe byzantinerne (Pave Urbans korstogstale), 1095

5 Allerede i 1074 havde den byzantinske kejser, Michael d.7. Doukas (1071-1078) anmodet paven i Rom om hjælp mod de tyrkiske seldsjukker, der siden 1040'erne (og især efter 1071) havde erobret og hærget store dele af det kristne Anatolien. Trods pavelig velvilje blev hjælpeaktionen ikke til noget. I januar 1095 bad en ny byzantinsk kejser, Alexios d.1. Komnenos (1081-1118), atter paven om hjælp mod seldsjukkerne, hvis magt nu strakte sig til områderne nær Konstantinopel. Ved kirkemødet i Piacenza (1.-7. marts samme år) anmodede kejserlige byzantinske udsendinge 10 atter Vesten om hjælp. D. 18.-28. november afholdt pave Urban d. 2. (1088-1099) et nyt kirkemøde i den franske by Clermont. Anledningen var pavens forsøg på at dæmme op for det, han anså for kirkens forfald, men paven opfordrede samtidig kristne til at hjælpe deres brødre i øst. Dette skulle blive indledningen til Det 1. Korstog.

15 Alexios anmodning om hjælp omtales bl.a. af den byzantinske historieskriver, Theodoros Skutariotes (1200-tallet), hvis værk, *Synopsis Chronike*, bl.a. bygger på ældre (men nu tabte) byzantinske kilder. Alexios henvendelse omtales også den tyske historieskriver og teolog, Bernold af Konstanz (1054-1100), der sandsynligvis deltog i kirkemødet Piacenza.

20 Den ældste omtale af Urbans tale ved kirkemødet Clermont stammer fra den frankiske krønike, *Gesta Francorum*, der blev udarbejdet af en anonym forfatter (omkr. år 1100). Krøniken omhandler Det 1. Korstog, som forfatteren selv deltog i. Udover den frankiske krønikes korte gengivelse af Urbans tale er denne også overleveret i tre forskellige længere versioner forfattet af personer, der menes at have været øjenvidner til kirkemødet og talen.

25 Den ældste af disse er forfattet mellem 1100 og 1105 af den frankiske præst Fulcher af Chartres (ca. 1059-1127). Fulcher deltog selv i Det 1. Korstog, hvorom han skrev et historieværk (*Historia Hierosolymitana*). Fulcher erklærer i sit værk, at han kun beskriver de ting, som han selv har været vidne til. I modsætning til de to andre øjenvidners versioner, der blev forfattet lidt senere – nemlig af munken Robert og Balderic (Baudri) af Dol – er talen i Fulchers udgave mindre svulstig og retorisk udmalende, mere kortfattet og har et mere retsligt / juridisk præg, hvilket stilistisk stemmer overens med tidens pavetaler. Desuden erklærer munken Robert og Balderic af Dol selv, 30 at målet med deres historieskrivning bl.a. har været at forbedre den ældre frankiske krønike, *Gesta Francorum*, retorisk og stilistisk. Bl.a. derfor anses Fulchers version som den, der kommer tættest på pavens originale tale.

35 Balderic var ærkebiskop af Dol i Frankeriget og skrev omkring 1107 en historiebog om det første korstog ved navn "*Historiae Hierosolymitana*". Balderics hovedkilde til historien om det første korstog var *Gesta Francorum*, som han ønskede at forbedre ved at gøre beretningen mere dramatisk i stilen, men øjevidneberetninger fra nogle deltagere i det første korstog var også blandt Baldrics kilder. Nogle historikere anser Baldric for selv at have været førstehåndskilde og vidne til pave Urban d. 2.'s korstogstale.

40 Guibert var abbed i klostret i Nogent og deltog selv i kirkemødet i Clermont i 1095, hvor pave Urban d. 2. holdt sin korstogstale. Guibert af Nogent skrev i årene omkring 1106-1109 en historie om det første korstog ved navn '*Gesta Dei per Francos*' – 'Om Guds Gerninger gennem Frankerne'. Til dette formål brugte han både sine egne iagttagelser, udsagn fra korsriddere, som han talte med, og *Gesta Francorum* som kilde til sin historie. Guibert af Nogents beretning er en lidt rodet,

fabulerende og modsætningsfyldt affære og de fleste historikere anser den ikke for at være blandt de bedste kilder til historien om det første korstog. Ikke desto mindre kan den supplere de andre kilder til Urban d. 2.s korstogstale i 1095.

5 *Herunder bringes uddrag af Theodoros Skutariotes' og Bernold af Konstanz' omtale af byzantinerne anmodning om hjælp. Desuden gengives 6 versioner af mødet i Clermont og Urbans tale – dvs. den frankiske krønikes, Fulcher Chartres', munken Roberts, Balderics af Dols samt Guibert af Nogents fremstilling.*

10 [Theodoros Skutariotes:]

Efter at have gjort sig overvejelser – og idet han [kejser Alexios] indså, at det var umuligt for ham alene at gennemføre kampen [mod de tyrkiske seldsjukker], hvoraf alting afhang – besluttede han, at det var nødvendigt at gøre italienerne til sine allierede. For at opnå dette udtænkte han skjulte planer og anvendte klog takt og snilde. Han opfattede det nemlig som en gudsendt gave, at denne nation [italienerne] anså det for uudholdeligt, at Jerusalem og den livgivende grav for vor frelser, Jesus Kristus, var underlagt persernes [tykernes] herredømme, og dette brugte han som påskud. Ved at udsende ambassadører til biskoppen [paven] af det gamle Rom samt til, som de ville sige, konger og herskere i disse regioner, og ved anvendelse af relevante argumenter fik han overtalt ikke så få af dem til at forlade deres land, og det lykkedes ham at lede dem hele vejen til opgaven. [Theodoros roser herefter Alexios for, at han på denne måde fik mange tusinde fra Vesten til at drage mod Østen og for med disse allierede at have befriet byzantinske områder og byer fra tyrkerne.]

25

[Bernold af Konstanz:]

[De byzantinske udsendte fremførte ved mødet i Picensa kejser Alexios' bøn om hjælp:] [Alexios] bønfuldt ydmygt den pavelige herre og alle Kristi troende om at yde ham hjælp mod hedningerne [tyrkerne] i forsvaret af den hellige kirke, som de [tyrkerne] allerede næsten havde udslettet i disse områder, idet de havde besat de regioner, der grænser op til byen Konstantinopels mure. [...] [Byzantinerne gjorde dybt indtryk på forsamlingen og pave Urban.] [Urban] fik mange mænd til at tilbyde denne hjælp, så de under ed lovede, at de med Guds hjælp ville rejse dertil og efter bedste evne yde denne kejser hjælp.

35

[Gesta Francorum:]

Idet nu tiden var oprindat, som Herren Jesus dagligt udpeger for sine trofaste (især i Evangeliet, når han siger: "Hvis nogen vil gå i mit spor, skal han fornægte sig selv og tage sit kors op og følge mig"¹), da opstod der i hele Gallien² en mægtig sindsstemning. Dens hovedindhold var, at

¹ Mattæus 16,24, jf. 10,38

hvis nogen med et rent hjerte og sind ønskede at følge Herren nidkært, og trofast ønskede at bære korset efter Ham,³ så skulle han ikke længere tøve med at begive sig afsted til Den Hellige Grav.⁴

5 Og således begav Urban, det romerske bispesædes pave, sig sammen med sine ærkebiskopper, biskopper, abbeder og præster, så hurtigt som muligt afsted over bjergene⁵ og begyndte at holde prædikener og veltalende at forkynde, idet han sagde: "Den, der ønsker at redde sin sjæl bør ikke tøve med ydmygt at gå ad Herrens vej, og hvis han mangler tilstrækkeligt med penge, da vil guddommelig barmhjertighed give ham nok." Herefter fortsatte den apostolske herre [paven:] "Brødre, vi må udholde megen lidelse for Kristi navns skyld - elendighed, fattigdom, nøgenhed, forfølgelse, afsavn, sygdom, sult, tørst og andre [dårligheder] af denne art, sådan som Herren sagde til sine disciple: I må lide meget for mit navns skyld,⁶ og vær ikke flove over at kendes ved mig over for menneskene, sandelig vil jeg give eder mund og visdom,⁷ og endelig: "*Jeres løn skal være stor i Himlene.*"⁸

15 Og da denne tale allerede lidt efter lidt var begyndt at rygtes rundt om i alle regioner og lande i Gallien, sørgede frankerne, idet de hørte underretninger herom, straks for at kors blev syet på deres højre skuldre, og de sagde, at de samstemmende fulgte i Kristi fodspor, hvorved de var blevet frelst fra Helvedes hånd. [...]

20 [*Fulcher af Chartres:*]

I året 1095 efter Vor Herres inkarnation, mens Henrik, den såkaldte kejser, regerede i Tyskland og kong Filip i Frankrig,⁹ blev onder af alle slags forøget i hele Europa på grund af den vaklende tro. På det tidspunkt regerede pave Urban d. 2. i byen Rom. Han var en beundringsværdig mand i livsførelse og vaner, som klogt og energisk stred for at ophøje den hellige kirkes status stadigt højere.

² Gallien: dvs. Frankeriget/Frankrig

³ Bære korset efter Ham: at bære Jesu kors – dvs. at opofre sig for eller hjælpe andre.

⁴ Dvs. til Grav- eller Opstandelseskirken i Jerusalem.

⁵ Fra Rom til Frankrig

⁶ Se Mattæus 10,22 og Apostlenes Gerninger 9,16

⁷ Se Mattæus 10,32 samt Lukas 21,15. Det er bemærkelsesværdigt, at ifølge den frankiske krønike henviste Urban d. 2. i sine taler altså til passager i Mattæus-evangeliet, der omhandler lidelser, prøvelser og afsavn som noget, der svarer til det at bære korset for andres skyld, som Jesus havde gjort det. Derimod bruges passagen, hvor Jesus taler om, at han bringer "sværd" og "splid" (Mattæus 10,34-35) ikke her som en legitimering af korstogstanken. Sidstnævnte passage blev altså åbenbart ikke opfattet som en legitimering af krig eller vold, men vel som en passage, hvor Jesus tydeligvis taler i et billedsprog. Tankegangen synes altså her ikke at være, at Jesus havde en lære om "hellig krig", men at det er en kristen pligt at "bære sit kors", dvs. at lide afsavn og gennemgå (krigens) prøvelser, for at beskytte/forsvare troen og for at hjælpe og undsætte nødstedte og undertrykte. Om kristendommens oprindelige afvisning af krig, se tekst 131-135. Om udviklingen af tanken om en retfærdig/nødvendig krig, se tekst 134, 138, 139, 149, 150, 154.

⁸ Mattæus 5,12.

⁹ Henholdsvis Henrik d.4. (1056-1106) og Filip d.1. (1060-1108). Henrik betegnes som "såkaldt kejser", da han grundet investiturstriden ikke var anerkendt af pave Urban d.2. og dennes forgænger Gregor d.7.

Desuden så han kristendommens tro blive fuldstændig nedtrampet af alle, såvel af de gejstlige som af lægfolk, og freden blive aldeles tilsidesat, for alle landes fyrster var bestandigt i krig, idet de var i strid med en eller anden. Han så, at folk stjal verdslige goder fra hinanden, at mange uretfærdigt blev taget til fange og på den mest barbariske måde kastet i afskyelige fængsler og løskøbt for høje priser eller plaget dér af tre onder, nemlig sult, tørst og kulde og i al hemmelighed dræbt, at hellige steder blev krænket, klostre og huse fortæret af ild, uden nogen dødelig blev skånet, og at både menneskeligt og guddommeligt blev hånet.

5 Da han [endvidere] hørte, at de indre dele af Romania¹⁰ var blevet besat af tyrkerne, og at de kristne var blevet undervunget af en grusomt ødelæggende invasion,¹¹ krydsede Urban, der i høj grad var rørt af medfølelse fromhed og af Guds tilskyndende kærlighed, bjergene og drog ned i Gallien og indkaldte et råd, der skulle samles i Auvergne¹² i Clermont, som byen hedder. Dette råd, der behørigt var blevet bekendtgjort alle steder af budbringere, bestod af 310 medlemmer, biskopper samt abbeder bærende deres bispestave.

10 På den fastsatte dag samlede Urban dem omkring sig, og i en veltalt henvendelse bekendtgjorde han omhyggeligt formålet med mødet. Med en lidende kirkes sørgende stemme fortalte han om dens store trængsler. Han holdt en omfattende prædiken om denne verdens mange rasende storme, hvorunder troen var blevet svækket, som nævnt ovenfor.

15 Derefter formanede han ydmygt dem alle til at forny deres tros kræfter og i sig selv at opvække en heftig vilje til at overvinde Djævelens rænkespil og fuldt ud at forsøge at genoprette den hellige kirke, der grusomt var blevet svækket af de ondsindede, til dens gamle ærefulde status.¹³

25 ”Mest elskede brødre”, sagde han, ”tvunget af nødvendigheden er jeg, Urban, med pavekrone og med Guds tilladelse hele verdens prælat, kommet hertil som udsending med en guddommelig formaning til jer, Guds tjenere i disse områder. Jeg håber, at de, som jeg anså for at være opsynsmænd for Guds præster, vil vise sig at være sande og trofaste og fri for hykleri.”¹⁴ [...] [*Fulcher gengiver herefter den formanende tale, som Urban skulle have holdt – sandsynligvis på kirke-mødets første dag. Urban bebrejder de fremmødte kirkefolk for at have forsømt deres pligter. Han opfordrer dem til at være ”hyrder” for deres menigheder og ikke grundet forsømmelighed lade nogen ”ulv” bortføre nogen af ”fårene”. De bør dog først korrigere sig selv og være ”kloge, forud-seende, beskedne, lærde, fredsskabende, sandhedssøgende, fromme, retfærdige, rimelige og rene.” De bør forsvare kirkens uafhængighed af de verdslige magthavere og ikke tillade salg af kirkelige embeder for penge (simoni). Folk, der overfalder og røver gejstlige, bør desuden ekskommunike-res (bandlyses) ligesom andre røvere. Urban fortsatte:]*

35 ”Grundet disse misgerninger er det blevet sagt, kæreste brødre, at I for længe har set på, at verden blev bragt i forvirring – og særligt i visse dele af jeres egne provinser, som vi er blevet

¹⁰ Romania: de byzantinske områder i Anatolien, i dag Tyrkiet.

¹¹ De tyrkiske seldsjukkers plyndringer og erobringer, se note 24, 25 og 26 nedenfor.

¹² Auvergne: område i det centrale Frankrig

¹³ Ovenstående afsnit udgør Fulchers egen indledende og opsummerende beskrivelse af hele mødet i Clermont, der strakte sig over flere dage. Herefter går Fulcher øjensynlig i gang med at referere pavens taler ved mødet.

¹⁴ Se 1. Korinterbrev 4,1f.

det fortalt [af budbringere]. Måske på grund af jeres egen svaghed i retsudøvelsen, tør næsten ingen med håb om sikkerhed rejse på vejene, uden at frygte bortførelse af røvere om dagen eller af tyve om natten, enten ved magt eller ved ond list, enten hjemme eller udenfor.

5 Derfor skal den Våbenhvile,¹⁵ som den almindeligvis kaldes, og som blev oprettet af de hellige fædre for lang tid siden, fornyes. Under alvorlig formaning beder jeg hver af jer om strengt at håndhæve den [Gudsfreden] i jeres eget bispedømme. Men hvis nogen grebet af griskhed eller stolthed af egen fri vilje bryder denne, så lad ham ved Guds myndighed og ved straffeforordninger fra dette hellige råd blive bandlyst.”¹⁶

10 Da disse og mange andre spørgsmål var blevet løst tilfredsstillende, takkede alle de tilstedeværende, både præster og [læg]folk,¹⁷ spontant Gud for den pavelige herres, Urbans, ord og lovede ham trofast, at hans dekreter ville blive vel overholdt. Men paven tilføjede straks, at en anden trussel, ikke mindre, men større og af endnu værre art, end den, der allerede var blevet nævnt, truede kristendommen fra en anden del af verden.¹⁸ Han sagde:

15 "Åh, sønner af Gud, da I nu har lovet Ham at holde fred iblandt jer selv og trofast at opretholde den hellige kirkes rettigheder mere oprigtigt end før, så resterer der for jer, der nyligt er blevet opvakt af Guds formaning, stadig en presserende opgave, der både vedrører jer og Gud, og hvor I kan vise jeres gode viljes styrke. For I må skynde jer at yde hjælp til jeres brødre, der bor i Østen,¹⁹ og som har brug for jeres hjælp, hvilken de ofte har bedt om.”²⁰

20 For tyrkerne, et persisk folk,²¹ har angrebet dem, som mange af jer allerede ved,²² og er trængt så langt ind over Romanias landegrænser som til den del af Middelhavet, der kaldes St. Georgs Arm.²³ De har erobret mere og mere af de kristnes lande, har allerede besejret dem [de kristne] syv gange i kamp,²⁴ de har dræbt eller tilfangetaget mange mennesker,²⁵ de har ødelagt kirker²⁶

¹⁵ *Våbenhvile: Trevia* – eller *Trevia (Treuga) Dei*, dvs. Guds fred, eller Gudsfreden. Den ordning at visse dage i ugen og i løbet året blev erklæret for fredshellige. Al strid var her forbudt. En forordning om Gudsfreden blev udstedt af kirken i 1041 og altså fornyet i Clermont i 1095.

¹⁶ Ovenstående uddrag af Urbans tale udgør sandsynligvis hans indledende tale, der blev holdt ved mødets begyndelse den første dag.

¹⁷ Mødet var et kirkemøde og deltagerne må derfor primært have været gejstlige. Men ifølge Fulcher var der altså også lægfolk tilstede – sandsynligvis medlemmer af adelsstanden.

¹⁸ Ifølge Fulcher er det altså ved afslutningen af mødet og i forbindelse med vedtagelsen af mødets forordninger, at paven kommer med endnu en opfordring, nemlig at hjælpe byzantinerne og de nødstedte kristne i øst.

¹⁹ Dvs. de kristne i Det Byzantinske Rige / Anatolien.

²⁰ Som nævnt i indledningen har byzantinerne hele tre gange bedt om hjælp mod tyrkernes erobringer og plyndringer – i 1074, i januar 1095 og atter i marts 1095.

²¹ *Tyrkerne, et persisk folk: (... turci, gens Persica ...)*. Da de tyrkiske seldsjukker i løbet af 1000-tallet havde tiltvunget sig magten i gamle persiske områder, som f.eks. Khorasan, omtales de til tider som persere.

²² Allerede pave Gregor d.7. havde i 1074 udsendt en opfordring til at yde byzantinerne hjælp, se tekst 154

²³ *St. Georgs Arm*: dvs. farvandene ved Bosporus-strædet. I 1070'erne havde seldsjukkerne indtaget byen Nikæa, som de gjorde til hovedstad i et nyoprettet sultanat (Rum-sultanatet) – under 200 km fra den byzantinske hovedstad, Konstantinopel.

²⁴ Byzantinerne led et afgørende nederlag i 1071 i slaget ved Manzikert, se tekst 153

²⁵ Eksempler på de tyrkiske seldsjukkers drab, plyndringer, ødelæggelser og tilfangetagelser, se tekst 125 (Sabastea (1059), Armenien (1062-64)), tekst 126 (Syrien/Palæstina og Anatolien), tekst 128 (Antiokia i 1085), tekst 152 (Armenien, Malatia og Pontus i 1050'erne).

og de har hærget Guds rige. Hvis I tillader dem at fortsætte meget længere, vil de på langt mere omfattende vis underlægge sig Guds trofaste folk.

Derfor med inderlig bøn, formaner jeg – ikke jeg, men Herren – jer, som Kristi budbringere, til gentagne gange at opfordre mænd fra samtlige [samfunds]lag, riddere såvel som fodfolk, rige
5 såvel som fattige, til at skynde sig med at uddrive dette skændige folk²⁷ fra vores lande²⁸ og hjælpe de kristne indbyggere i rette tid.

Jeg taler til de tilstedeværende. Jeg forkynder det til dem, der er fraværende. Desuden, Kristus befaler det. Til alle dem, der drager dertil, vil der blive givet syndsforladelse, hvis dette jord-
10 bundne liv skulle få en ende, enten mens de drager over land, mens de krydser havet eller mens de kæmper mod hedningene.²⁹ Dette giver jeg til alle, der drager afsted, ved den magt, som Gud har skænket mig.³⁰

Åh, hvilken skændsel, hvis et folk, der er så foragtet, afvigende og slavebundet af dæmoner,³¹ således skulle overvinde et folk, der er blevet skænket troen på den almægtige Gud og som stråler i Kristi navn! Åh hvilke bebrejdelser ville Herren selv ikke fremføre imod jer, hvis I ikke
15 har hjulpet dem, der, som I selv, regnes til den kristne tro!

Lad dem,” sagde han, ”der er vant til føre formålsløse private krige mod [andre] troende,³² drage mod de vantro i en krig, der skal påbegyndes nu og fuldendes i sejr. Lad dem, der længe har været røvere, nu blive Kristi soldater.³³ Lad dem, der engang kæmpede mod brødre og slægtninge, nu på retfærdig vis kæmpe mod barbarerne.³⁴ Lad dem, der har været lejesvende
20 for et par sølvmonter,³⁵ nu opnå en evig belønning. Lad dem, der har udmattet sig selv til skade for krop og sjæl, nu anstrenge sig for at opnå den dobbelte herlighed.³⁶ Yderligere, på den ene side vil der være de triste og de fattige, på den anden side de glade og velhavende,³⁷ her Herrens fjender, dér Hans venner.

²⁶ Seldsjukkernes ødelæggelse af kirker, se f.eks. tekst 126 og tekst 128. Ødelæggelsen af Gravkirken i Jerusalem i 1009 skyldtes ikke seldsjukkerne, men den fatimidiske hersker, al-Hakim, se tekst 114-116 (jf. tekst 149)

²⁷ Dette skændige folk: (... *id genus nequam* ...), dvs. seldsjukkerne

²⁸ Vores lande: dvs. de kristnes lande

²⁹ Hedningene: (... *paganos* ...), dvs. muslimerne / seldsjukkerne

³⁰ At paven her på forhånd giver syndsforladelse til alle, der drager i kamp, og sætter en himmelsk belønning i sigte, repræsenterer en tankegang, der var ganske fremmed for den ældste kirke, se tekst 131-134. Korsfarertankens logik udvikles først sent og gradvist i løbet af 800-1000-tallet under indtryk af bl.a. kampene mod den muslimske fremtrængen i Spanien (se tekst 138-139, 150), muslimernes ødelæggelse af Gravkirken i Jerusalem i 1009 (se tekst 149) samt altså seldsjukkernes fremtrængen (se note 24-26 ovenfor samt tekst 154). Dertil kommer undertrykkelsen af den kristne befolkning i bl.a. Det Hellige Land (se tekst 49-130) samt hyppigere overfald på kristne pilgrimme, se tekst 121, 122, 124, 127, 129, 130.

³¹ Et folk...osv: (... *gens tam spreta, degener et daemonum ancilla*...) – en anklage paven vel både udleder af omtalen af seldsjukkernes voldshandlinger og deres tro.

³² Urban sigter her til de kristne kongers og ridderstandens indbyrdes krige og fejder. Jf. pavens tidligere anklager og formaning om Gudsfreden.

³³ Jf. pavens tidligere anklage og fordømmelse af røvere.

³⁴ Barbarerne: (... *barbaros*...), jf. note 31

³⁵ Der sigtes her til lejesoldater. Jf. i øvrigt Mattæus 27,3

³⁶ Paven sigter her til kristne asketikere.

³⁷ Urban taler her om åndelig fattigdom og rigdom.

Lad intet forsinke dem, der drager afsted. Lad dem afregne deres [pengemæssige] udeståender og indsamle penge, og når vinteren er slut og foråret er kommet, så lad dem nidkært foretage rejsen under Herrens vejledning."

- 5 Efter disse ord var blevet sagt, var tilhørerne blevet inderligt inspirerede. Idet de tænkte, at intet kunne være mere værdigt end et sådant forehavende, lovede mange blandt tilhørerne, at drage afsted og inderligt at tilskynde dem, der var fraværende, til at gøre det samme. Der var iblandt dem en biskop af Puy ved navn Ademar, der som pavelig stedfortræder efterfølgende klogt og med omtanke anførte hele Guds hær og ivrigt ansporede dem til at udføre deres forehavende.³⁸
- 10

[*Munken Robert:*]

- 15 I året 1095 efter at Vor Herre blev menneske, blev et stort kirkemøde afholdt i Auvergne-regionen i Gallien i byen, som kaldes Clermont. Pave Urban d. 2. ledte dette kirkemøde sammen med de romerske biskopper og kardinaler. Dette kirkemøde blev kendt for den store skare af både franske og tyske biskopper, samt stormænd, som deltog. Efter at have ordnet sager, der havde med kirken at gøre, gik paven ud på en stor mark, fordi ingen bygning var stor nok til at huse den store folkemængde. Dernæst talte paven til de tilstedeværende med sød og overbevisende veltalenhed og han henvendte sig til forsamlingen med ord, der mindede om det følgende, idet han sagde:
- 20

- "Oh, frankere, folket fra den anden side af bjergene, I er det udvalgte folk og elsket af Gud, som det kan ses på jeres mange bedrifter. I adskiller jer fra alle andre folkeslag på grund af situationen i jeres land samt ved jeres katolske tro og ved den høje agtelse, som I nyder hos den hellige kirke. Disse ord er henvendt til jer. Vi ønsker at fortælle jer om bedrøvelige omstændigheder, der har ført os til jeres land, og den fare, der truer jer og alle troende.
- 25

- Fra Jerusalem og Konstantinopel kommer bedrøvelige nyheder, som det så ofte er sket før. Nyheder om at et folkefærd fra det persiske kongedømme [tyrkerne] – et fordømt folk, et folk fuldstændig fremmed for Gud, en generation med onde hensigter og en ånd, der har opgivet troen på Gud – brutalt har invaderet de kristnes lande og affolket dem ved sværdet, plyndring og ild. De har ført fanger til deres eget land, og mange har de dræbt med grusom tortur. De har enten ødelagt mange af Guds kirker eller ladet andre omdanne til brug for deres egen religion.
- 30
- 35 De ødelægger altrene med snavs og besmittelse. De dræber kristne og blodet fra omskæringen spreder de på altrene eller kaster det i døbefontene.

- Når de ønsker at torturere folk med drab som følge, sprætter de deres maver op og trækker dem i deres indvolde, binder det til en pæl, hvorefter de pisker dem rundt omkring den, indtil indvoldene bliver revet ud og de falder til jorden. Andre binder de til en pæl og gennemhuller dem med pile. Andre lader de strække hals, angriber dem med sværd og prøver at skære halsen
- 40

³⁸ Ademar af Puy (eller Adhémar de Monteil) betegnes som Det 1. Korstogs åndelige leder. Han deltog dog også i både organiseringen, de diplomatiske forhandlinger og i kampene og belejringerne, men nåede ikke selv til Jerusalem, da han døde af sygdom i Antiokia i 1098.

over med ét sværdhug.³⁹ Og hvordan skal vi fortælle, om den grufulde voldtægt af kvinderne? At tale om det, er nok værre end at tie.

5 Det græske [byzantinske] kongerige er nu sønderlemmet af dem og de har frataget dem et så stort område i omfang, at det ikke kan krydses på en to måneders march. Hvem skal hævne alt dette, hvem skal genoprette det ødelagte, om ikke I? I er dem, hvem Gud fremfor andre nationer har skænket storslået ære i våbenstrid, stort mod, legemlig raskhed og styrke til at strække de hårede skalpe til jorden på dem, der vover at gøre modstand mod jer. Lad jeres forfædres bedrifter være jer en opmuntring og lad deres eksempel opildne jeres sind til mandig dåd - Karl den Stores storhed og tapperhed, og hans søn Ludvig, og jeres andre konger, der har besejret saracenernes kongeriger og har udvidet den hellige kirkes område i disse lande, der før var i hedensk besiddelse. Lad jer især opflamme af Den Hellige Gravs Kirke, som nu er i hænderne på urene folkeslag, og lad jer vække af denne urene vanhelligelse af de hellige steder. Oh, tapre soldater og efterkommere af uovervindelige forfædre, husk jeres forfædres tapperhed og stå ikke tilbage for dem.

15 Hvis kærlighed til jeres børn, forældre og koner holder jer tilbage, så husk hvad Herren siger i evangeliet: "Den, der elsker sin fader eller moder højere end mig, er mig ikke værdig." "Enhver, der forlader hjem eller brødre, eller sin fader eller moder eller hustru eller børn eller land for min skyld, skal få 100 gange igen og han skal arve det evige liv." Lad derfor ikke jeres ejendomme eller bekymringer for familien holde jer tilbage.

20 For dette land, som I bor i, er på den ene side omgivet af havet og på den anden side af bjergtoppe, og det er for lille til jeres store befolkning. Ej heller nyder det overflod af velstand, og det giver næppe tilstrækkelig med føde til dem, der dyrker det. Det er derfor, I dræber hinanden og erobrer land fra hinanden og fører krig, og derfor dør mange af jer i interne kampe. Lad derfor hadet iblandt jer forsvinde, lad disse fejder stoppe, bring alle disse konflikter til standsning. 25 Begynd i stedet jeres rejse til Den hellige Grav. Tag dette land fra det onde folk og lad landet underkaste sig jer. Dette land, der som Evangeliet omtaler som landet, der: "Flyder med mælk og honning." Dette Land blev givet af Gud til Israels børn.

Jerusalem er verdens navle, et land, der er mere frugtbart end andre, et land, der er som et andet paradys. Det er det land, som menneskeheden forløser oplyste ved sit komme, besmykkede ved sit liv, helliggjorde ved sin lidelse, forløste ved sin død og forherligede med sin grav. Denne kongelige by i verdens centrum holdes nu fanget af Kristi fjender, og er underkastet dem, som ikke kender Gud, til de vantros dyrkelse. Hun længes derfor efter at blive befriet, og ophører ikke med at bønfalde jer om at komme hende til undsætning. Især jer anråber hun om hjælp, fordi, som vi allerede har sagt, Gud har skænket jer af alle nationer stor ære i kamp. Påtag jer derfor denne rejse for forladelsen af jeres synder med visheden om en ærefuld og evig belønning i det himlens kongerige."

Da pave Urban klogt havde sagt disse og mange andre ting, så var det som om han samlede alle de tilstedeværendes ønsker til ét formål, så at de opildnet og alle som én råbte: "Gud vil det! Gud vil det!" Da den ærværdige romerske biskop hørte dette, vendte han sit blik mod himlen og takkede Gud, hvorefter han påbød tavshed og sagde:

³⁹ Disse beskrivelser af torturen findes ikke i Fulcher af Chartres' gengivelse af talen

”Kære elskede brødre. Vi har i dag været vidne til det, som Herren siger i evangeliet: ”Når to eller tre er samlet i mit navn, vil jeg være iblandt jer.” Hvis ikke Gud Herren havde været til stede i jeres ånd, ville I ikke alle have råbt det samme, for selv om råbet kom fra jer alle, havde jeres råb kun én kilde. Derfor siger jeg til jer, at det var Gud, som indgød dette råb i jeres bryst, og det var Gud, der frembragte det. Lad det derfor være jeres kampråb, når I angriber fjenden. Når et væbnet angreb foretages mod fjenden, lad da dette kampråb gælde blandt alle Guds soldater: Gud vil det! Gud vil det! [...]

Vi hverken befaler eller råder de gamle eller svage, eller dem som ikke er i stand til at bære våben, til at påtage sig denne rejse. Ingen kvinder bør drage ud, medmindre de er ledsaget af deres mænd eller brødre eller værger. For de vil mere være en byrde, end en hjælp, mere en ulempe end en fordel. Lad de rige hjælpe de trængende, og lad dem, der har økonomisk evne medbringe professionelle soldater. Præster og munke må ikke drage af sted uden deres biskops tilladelse. En sådan rejse ville ikke være dem til gavn, hvis de tog af sted uden tilladelse. Det er heller ikke passende at lægfolk skulle påbegynde en sådan pilgrimsfærd uden deres præsts velsignelse. Den, som beslutter sig for at drage ud på denne hellige pilgrimsrejse, skal aflægge ed for Gud om at gennemføre den og han skal ofre sig selv til ham, som et levende offer, helligt og Gud velbehageligt. Og han skal bære Herrens korsets tegn på sin pande eller på sit bryst. Når han vender hjem fra sin rejse og har opfyldt sit pilgrimsløfte, så lad ham fastgøre korset på ryggen mellem skuldrene. Således skal I sandelig ved denne dobbelte handling fuldføre Herrens ønsker, således som det påbydes i Evangeliet: ”Den, som ikke tager sit kors og følger mig, han er mig ikke værdig.”

[*Balderic af Dol:*]

[Paven sagde:] ”Vi har hørt, mine kære brødre, og I har hørt, hvad vi ikke uden dyb sorg kan berette om, nemlig om, hvordan vore kristne brødre, den kristne menighed, med stor skade og utålelige lidelser bliver plaget, undertrykt og skadet i Jerusalem, i Antiokia og i de andre byer i Østen. Jeres egne blodsbrødre, jeres kammerater, jeres trosfæller (for I er sønner af den samme Kristus og af den samme kirke) bliver enten undertrykt i deres nedarvede hjem af andre herrer eller bliver drevet derfra, eller de kommer til os som tiggere, eller i de langt værre tilfælde bliver de pisket og drevet hjemmefra som slaver til salg i deres eget land. Kristent blod, forløst af Kristi blod, er blevet udgydt og kristent kød, i slægt med Kristi kød, er blevet udsat for usigelige ydmygelser og trældom. Overalt i disse byer er der sorg, overalt elendighed, overalt stønnen (jeg siger det med et suk). Kirker, hvor guddommelige mysterier i gamle dage blev hyldet, er nu til vor store sorg blevet brugt som stalde for disse mennesker! Hellige mænd behersker ikke disse byer, nej primitive og brutale tyrkere har nu magten over vore brødre. Den velsignede Peter var først biskop i Antiokia, og se i hans egen kirke har de vantro nu etableret deres overtro og den kristne religion, som de snarere burde værdsætte, har de primitivt lukket ude fra Guds hus! De jordejendomme, der var givet til støtte for helgenerne og adelens fædrenerav og sat til side for hjælp til de fattige, er nu underlagt vantro herredømme, mens onde herrer til deres egen fordel misbruger udbyttet fra disse lande. Guds præsteskab er blevet kastet i støvet. Guds helligdom vanæres overalt (usigelig skam). Hvor kristne stadig gemmer sig, tvinges de

frem med uhørt tortur. Om det hellige Jerusalem tør vi ikke tale, brødre, for vi er meget bange og skammer os over at tale om det. Denne by, hvor Kristus selv som bekendt led for os, fordi vore synder krævede det, er nu blevet nedgjort til vantro forurening, og det siger jeg til vor vanære, gudstjenesten der er ophørt. Således er der en bunke af anklager imod os, der har fortjent det så meget! Hvem tjener nu den velsignede Marias kirke i Josaphat-dalen, hvor hun selv blev begravet i kødet? Og hvorfor undlade at tale om Salomons Tempel, ja om Herrens Tempel, hvor de barbariske nationer nu i modstrid med alle menneskelige og guddommelige love har anbragt deres afgudsdyrkelse? Vi har undladt at tale om Den Hellige Gravs Kirke, da nogle af jer med egne øjne har set, hvilke uhyrligheder den er udsat for. Med vold fratog tyrkerne den de offergaver, som I bragte dertil som almisser i så store mængder og desuden spottede de meget og ofte jeres religion. Og alligevel hvilede Herren på dette sted (jeg siger blot, hvad I allerede ved), hvor Han døde for os, og hvor Han blev begravet. Hvor dyrebart og efterstræbelsværdigt ville dette uforlignelige sted for Herrens begravelse ikke være, selv hvis Gud der undlod at udføre sit årlige mirakel! For i dagene omkring Påske gentændes ved guddommelig befaling alle de lys omkring og inde i Gravkirken, som er blevet slukket. Hvis hjerte er så forstenet, brødre, at det ikke bliver rørt af så stort et mirakel? Tro mig, de mænd er dyriske og ufølsomme, hvis hjerte ikke røres til tro af en nåde, der så guddommeligt viser sig. Og alligevel ser de vantro dette sammen med de kristne og alligevel er de ikke vendt bort fra deres veje! De er ganske vist bange, men omvendtes ikke til troen, og det skal man ikke undre sig over for en blindhed hersker over deres sind. Jer, som er vendt tilbage derfra og som nu er til stede her, kender kun alt for godt de plager, hvormed de gjorde jer uret. Jer, som ofrede jeres værdier og jeres blod for Gud. Dette, kære brødre, vil vi sige for at I kan være vidner til vore ord. Der er flere af vore brødres lidelser og flere ødelæggelser af kirker, end vi kan tale om en for en, for vi er hæmmet af tårer og støn, af suk og hulken. Vi græder og skriger, brødre, lige som salmisten i vort inderste hjerte! Vi er elendige og ulykkelige, og i os fuldbyrdes profetien: 'Folkene er trængt ind i din ejendom, Gud, de har gjort dit hellige tempel urent og lagt Jerusalem i ruiner. De gav dine tjeneres lig som føde til himlens fugle og dine frommes krop til jordens dyr. De udgød deres blod som vand, rundt om Jerusalem, og ingen begravede dem'⁴⁰ Ve os brødre, Vi er allerede blevet til nar blandt vore naboer, til spot og spe for vore omgivelser, lad os i det mindste med tårer kondolere og have medfølelse med vore brødre! Vi, som er blevet til nar for alle folkene og – det værste af det hele – lad os begræde denne mest uhyrlige ødelæggelse af Det Hellige Land! Dette land har vi med rette kaldt helligt, da der ikke er så meget som et skridt med foden som Frelserens krop eller ånd ikke herliggjorde og velsignede og som omfavnede den hellige Moders tilstedeværelse og apostlenes møder og som drak martyrernes blod, der blev udgydt der. Hvor velsignede er ikke de sten, som kronede dig, Stefan, den første martyr! Hvor lykkelige er ikke Jordan-flodens vande, Oh Johannes Døberen, som tjente dig til at døbe Frelseren! Israels børn, som blev ført ud af Ægypten og som gik forud for dig, da de krydsede Det Røde Hav, har taget dette land med våbenmagt med Jesus som deres leder, der har drevet jebusitterne⁴¹ og andre indbyggere ud og har selv beboet det jordiske Jerusalem, billedet på det himmelske Jerusalem.

⁴⁰ Salmernes Bog 79:1-4.

⁴¹ *Jebusitter*: Ifølge Det Gamle Testamente en kanaanæisk stamme, der kæmpede mod israelitterne.

Hvad er det, vi siger? Lyt og lær! I er hovmodige og fremviser stolt jeres ridderskabs våbenmærke, I raser mod jeres brødre og skærer hinanden i stykker. Dette er ikke det sande Kristi ridderskab, som river Forløserens fåreskind i stykker. Den Hellige Kirke har udvalgt sig soldater til at beskytte sit folk, men I nedgør hende til stor skade. Lad os indrømme sandheden, hvis
5 budbringere vi bør være, i sandhed holder I jer ikke til den vej, der fører til livet. I, børns undertrykkere, enkers ransmænd, I er skyldige i manddrab, i helligbrøde, i berøver hinanden jeres rettigheder, I afventer tyveknægtes betaling for at udgyde kristent blod, lige som når gribbe lugter rådnende lig, så fornemmer i kamphandlinger langt væk og skynder jer ivrigt afsted mod dem. Dette er i sandhed den værste vej, for den er ganske langt væk fra Gud! Hvis I vil passe på
10 jeres sjæle, så skal I enten nedlægge dette ridderskabs våbenmærke eller træde modigt frem som Kristi riddere og skynde jer så hurtigt I kan afsted til forsvaret for kirken i Øst. For det er fra hende at jeres frelses velsignelse kommer, som hældte den guddommelige visdoms mælk i jeres munde, som satte det hellige evangeliums lære foran jer. Dette siger vi jer, brødre, for at I må holde jeres morderiske hænder tilbage fra udslættelsen af jeres brødre og på vegne af jeres trosbeslægtede bekæmpe de vantro. Kæmp under vor leder Jesus Kristus for jeres Jerusalem i
15 den kristne kamplinje, i den uovervindelige kamplinje, selv med større medgang end Jakobs sønner i fordums tid⁴² – kæmp, så at I må sejre og kan drive tyrkerne ud, mere afskyelige end jebusitter, som er i dette land, og find det smukt at dø for Kristus i den by, hvor han døde for vore synder! Men hvis det sker, at I dør, før I når frem, vær da sikre på, at det at dø på vejen er
20 lige så værdifuldt, hvis Kristus da finder jer i blandt hans hær. Gud betaler med den samme mønt, om det så er i den første eller i den ellefte time. I burde ryste, brødre, I burde ryste over at hæve en voldelig hånd imod kristne, det er mindre syndigt at svinge jeres sværd imod sara-cenerne. Det er den eneste retfærdige krig, for det er en barmhjertighedsgerning at risikere jeres liv for jeres brødre. Hvis I bekymrer jer for morgendagens problemer, så vid at dem, som
25 frygter Gud ikke ønsker noget, ej heller de, som søger Ham i sandheden. Fjendens ejendomme vil også blive jeres, eftersom I vil plyndre deres skatte og vende sejrrige tilbage – eller forædlet af jeres eget blod vil I have opnået en evig ære. For en sådan leder bør I kæmpe, for én som hverken mangler magt eller rigdom til at belønne jer.

Kort er vejen dertil og anstrengelsen lille, som ikke desto mindre vil belønne jer med den kro-
30 ne, som ikke falmer væk. Derfor citerer vi profeten, der siger: 'Spænd dit sværd om lænden, du helt'⁴³ Spænd jeres sværd, siger jeg til jer alle og vær modige sønner, for det er bedre for jer at dø i kamp, end at betragte de sorger, som er overgået jeres folk og de hellige steder. Lad hverken jeres ejendom eller jeres koners lokkende yndigheder holde jer tilbage fra at drage afsted, og lad heller ikke de forestående prøvelser holde jer tilbage og få jer til at blive her."

35 Og idet han vendte sig mod biskopperne, sagde han: "I, kære brødre og biskopper, I præster og brødre i Kristus, gentag denne besked gennem de kirker, som er i jeres varetægt og hjælp os med hele jeres sjæl at prædike for ekspeditionen til Jerusalem. Når de har bekendt deres vanærende synder, giver I dem – sikre i Kristus – hurtig syndsforladelse. Desuden vil vi bede for jer, som skal drage afsted, og vi skal have jer til at kæmpe for Guds folk. Det er vor pligt at bede,

⁴² Dvs. israelitterne.

⁴³ Salmernes Bog 45:4.

jeres at kæmpe imod amalekitterne. Ligesom Moses vil vi række vore utrættelige hænder i bøn mod Himlen, mens i går ud og svinger jeres sværd som frygtløse krigere imod Amalek.”⁴⁴

Da de, som var til stede, blev klart oplyst af disse og andre tilsvarende ord fra den apostolske herre, blev nogles øjne badet i tårer, nogle rystede, og endnu andre drøftede sagen. I overværelse af hele det samme kirkeråd, og mens vi kiggede på, gik biskoppen af Le Puy, en dygtig mand med et godt rygte, op til paven med glad mine og bøjede knæ for ham og bad ham om hans velsignelse og tilladelse til at drage afsted. Over alt dette vandt han også fra paven lederskabet over ekspeditionen, så at alle skulle adlyde ham og han skulle kommandere hæren på pavens vegne, eftersom alle vidste at han var en usædvanlig energisk og flittig præst.

10

[*Guibert af Nogent:*]

[*Paven sagde:*] ”Hvis der blandt kirker spredt over hele verden er nogle, som på grund af særlige personer eller steder, fortjener agtelse over andre, så skylder vi mest til den kirke, hvorfra vi modtog nådens forløsning og selve kilden til kristendommen (med hensyn til personer mener jeg, at dette skyldes, at der gives større privilegier til steder med en tilknytning til apostlene, og ligeledes med hensyn til steder, idet den samme højagtelse som ydes personer også vises overfor kongelige byer som f.eks. Konstantinopel). [...]

20 Selve det land og den by, hvor Han [Kristus] ifølge evangeliernes vidnesbyrd boede og led, [er] hellig. Hvis dette land er omtalt i profeternes hellige skrift som Guds hellige tempel og arvelod, længe før Gud selv vandrede omkring eller blev åbenbaret i det, hvilken hellighed og ærbarhed har det da ikke fået, eftersom Gud i sin majestæt dér var klædt i kød, næret og opvokset og dér gik omkring i sin kropslige form eller blev båret rundt – og for at gøre det kort, hvad der kunne siges med en lang række ord – eftersom blodet fra Guds søn, der er mere helligt end himmel og jord, blev udgydt dér og hans lig lagt i graven dér med dets døde skælvende lemmer? Hvilken ærefrygt tror vi det fortjener? [...]

25 Kære elskede brødre, hvis I vil ære kilden til al denne herlighed og hvis I sætter pris på disse hellige steder, som udgør mærker af fodspor efter Ham på jorden, hvis I søger Guds vej, hvis I ønsker, at Gud skal kæmpe på jeres vegne, så skal I med alle jeres anstrengelser stræbe efter at rense Den Hellige By og den ærværdige Hellige Gravs Kirke fra den vanhelligelse, som de vantros herredømme for tiden udsætter den for.

Hvis makkabæerne⁴⁵ i gamle dage fik megen ros af de fromme, fordi de kæmpede for religionen og for templet, så er det også pålagt jer, kristne soldater, med en bevæbnet ekspedition at forsvare jeres lands frihed. Hvis I ligeledes mener, at man burde stræbe efter apostlenes og andre helgeners bolig med en sådan indsats, hvorfor nægter I da at redde korset, blodet og graven? Hvorfor nægter I da at besøge dem, at betale med jeres liv som prisen for at redde dem? I har indtil videre ført uretfærdige krige og fra tid til anden har I svunget farlige våben til jeres gensidige ødelæggelse, og det af ingen anden grund end begærlighed og stolthed, og som

⁴⁴ *Amalekitter / Amalek:* Navn fra Det gamle Testamente på en fjendtlig stamme, der bekrigede israelitterne. Anvendes senere som betegnelse for nomader og beduiner fra den arabiske halvø. Her et synonym for saracernerne.

⁴⁵ *Makkabæerne:* jødisk-nationalistisk gruppering, der bekæmpede det syriske (seleukidiske) kongerige og ca. 165 f.Kr. sikrede det jødiske folks selvstændighed.

et resultat heraf har I fortjent den evige død og den sikre forbandelse. Nu holder vi frem for jer krige, som indebærer martyriets glørværdige belønning, og som nu og for evigt vil indbringe jer hæder og ære. [...] [Ifølge Guibert af Nogent fortsatte paven med at argumentere for Jerusalems og Det hellige Lands vigtighed for kristendommen. Bl.a. skulle paven have ment, at et kristent herredømme over Jerusalem var vigtigt for opfyldelsen af profetierne om Dommedag, da Antikrist skal besejres netop hér.]

Disse tider, kæreste brødre, vil nu oprinde, hvis de vantros magt nu gennem jer og med Guds hjælp bliver besejret. Da verdens ende allerede er nær, er det ifølge profetien nødvendigt, at det kristne herredømme bliver genoprettet i dette område, enten gennem jer eller andre, som det måtte behage Herren at sende ud før Antikrists komme. [...]

Hvis evangeliernes ord ikke vækker jer, og hvis vore formaninger heller ikke trænger ind i jeres sind, så lad jer i det mindste vække af de lidelser, som de har oplevet, der ønskede at besøge de hellige steder. Tænk på dem, som foretog pilgrimsreisen over havet! Selv, hvis de var mere velstående, så tænk på hvilke skatter og hvilken vold, de har været underkastet, da de blev tvunget til at betale skatter og told efter næsten hver eneste mil, for at købe frihed ved hver eneste af byens porte, ved indgangene til kirkerne og templerne, ved hvert eneste udflugt fra sted til sted, og desuden, hvis nogen som helst anklage blev rettet imod dem, så var de tvunget til at købe sig fri, men hvis de nægtede at betale penge, blev de brutalt tvunget dertil af slag fra de vantros soldater. Og hvad skal vi sige, om dem, som i deres usle fattigdom påtog sig rejsen uden andet end deres tro, siden de ikke syntes at have andet at miste end deres kroppe? De forlangte ikke blot penge af dem, hvilket ikke er en utålelig straf, men de undersøgte også den hårde hud på deres hæle, og skar dem op og flåede huden af, for at se om de havde gemt noget der. Deres usigelige ondskab gik sågar så vidt, at de gav dem drikkevand med purgersnerle⁴⁶, indtil de kastede op eller sågar sprængte deres blærer, fordi de troede, at de stakler havde slugt guld eller sølv, eller de gjorde det, som er frygteligt at fortælle om, [nemlig] at de med sværd skar deres maver op og udfoldede indvoldenes indhold og med frygtelig mishandling afsøgte alt, hvad naturen måtte hemmeligholde dér. Jeg beder jer huske på de tusinder, som har været udsat for en voldsom død, og at stræbe efter de hellige steder, hvorfra jeres tro oprindeligt udgik. Vær vis på, at før I begiver jer ud i slag for Ham, vær forsikret om, at Kristus vil være jeres bannerfører og jeres uadskillelige spejder.”

Den ærværdige mand afsluttede sin tale ved at påkalde sig Skt. Peters velsignelse. Han gav alle syndsforladelse, som lovede at drage ud og bekræftede disse handlinger med apostolsk velsignelse. Han indsatte et tegn, velegnet til så ærværdig en beskæftigelse, ved at gøre korsets tegn, symbolet på Herrens lidelse, til ridderskabets mærke, for dem, som så at sige skulle blive Guds soldater. Det gav han ordre til at sy på de skjorter, trøjer eller tunikaer, lavet af alle slags klæde, som blev båret af dem, der drog afsted. Han bekendtgjorde desuden, at enhver, der havde modtaget dette symbol og havde aflagt dette løfte, men som alligevel skulle vige tilbage fra sin gode hensigt ved at skifte mening, eller af kærlighed til sine forældre, at en sådan for evigt skulle være at betragte som fredløs, medmindre han angrede og igen påtog sig at gennemføre det, som han havde lovet, men endnu manglede [at gøre]. Desuden fordømte paven til frygtelig

⁴⁶ Urt, der fører til opkast, hvis det indtages

bandlysning alle dem, som vovede at krænke koner, børn og ejendomme, som tilhørte dem, der drog ud på denne ekspedition for Gud.

5 J. M. Rosenløv & M. Pihl: *Korstogene – Islams ekspansion og kristen modoffensiv* (2014)

Theodoros Skutariotes, *Synopsis Chronike*, oversat af J. Rosenløv her efter P. Charanis: "A Greek Source on the Origin of the First Crusade", *Speculum* (24:01), jan, 1949, s. 93f. Bernold af Konstanz: *Chronicon* (ed. Pertz 461/ ed. Robinson 520). Oversat af J. Rosenløv efter P. Frankopan: *The First Crusade. The Call from the East*. Cambridge (Mass.), 2012, s. 6f. samt H. Haag: *The Tragedy of the Templars. The Rise and Fall of the Crusader States*. London (2012). *Gesta Francorum et aliorum Hierosolymitanorum* 1.1 (ed. R. Hill, Oxford, 1967): Oversat af J. Rosenløv efter A. C. Krey: *The First Crusade: The Accounts of Eyewitnesses and Participants*, Princeton (1921), s.28-30. Fulcher af Chartres: *Historia Hierosolymitana (Gestis Francorum Hierusalem Peregrinantium)* 1.1.1-1.2.1; 1.3.1-1.4.1 (ed. H. Hagenmeyer, Heidelberg (1913). Oversat af J. Rosenløv efter R. Ryan & H.S. Fink: *Fulcher of Chartres: A History of the Expedition to Jerusalem, 1095-1127*, New York (1969), s.61-63, 65-67. Munken Robert: Oversat af M. Pihl efter James Harvey Robinson (red.): *Readings in European History: Vol. I*, Boston (1904) s. 312-316. Balderic af Dol: Oversat af M. Pihl efter A. C. Krey, s. 33-36. Guibert af Nogent: Oversat af M. Pihl og J. Rosenløv efter A. C. Krey, s. 36-40.